

BRAKOV I ISTOČNIH PRAVOSLAVACA SKLOPLJENI IZVAN NJIHOVE CRKVE

Viktor J. POSPISIL

Problem

Zbog političkih i ekonomskih promjena članovi istočnih pravoslavnih¹ Crkava nalaze se sve više u okolnostima da sklapaju brak izvan vlastitih Crkava. U zemljama sa socijalističkim uređenjem pravoslavci su pod utjecajem javne djelatnosti koja u principu ne preferira crkveno vjenčanje i zato se velik broj brakova sklapa pred civilnim službenikom. U nekim zemljama Balkanskog poluotoka, kao npr. u Jugoslaviji, istočne Crkve nemaju dovoljno svećenika² pa to utječe da stanovit broj njihovih vjernika nalazi rješenje u civilnom vjenčanju. Drugi istočni pravoslavci odabiru katkada taj oblik civilnog vjenčanja kad su na radu u inozemstvu (oko milijun radnika iz Jugoslavije, Grčke i drugih balkanskih zemalja koji rade u Njemačkoj, Švicarskoj, Belgiji i u drugim zemljama). U SAD i u Kanadi oko četiri milijuna članova različitih pravoslavnih Crkava žive raspršeni među katolicima i protestantima. Zbog brojčane nadmoćnosti protestanata pravoslavci nerijetko sklapaju brakove s protestantima, bilo pred protestantskim svećenikom bilo pred civilnim službenikom.

Značaj takvih vjenčanja pravoslavaca izvan njihovih Crkava leži u dogmatskom naučavanju današnje pravoslavne teologije po kojoj je izvršitelj sakramenta ženidbe svećenik. Prema tome se vjenčanje koje svećenik nije blagoslovio, nego je sklopljeno pred civilnim službenikom ili pak pred protestantskim svećenikom, smatra nevaljanim i ništetnim.

Mnogo takvih ženidbi završava rastavom. Kasnije istočni pravoslavac ili drugi partner može pokušati brak s katoličkim partnerom, i Katolička Crkva je onda pozvana da prosudi da li je brak o kojem se radi, valjan ili ne, prema dogmatskim principima Katoličke Crkve.

¹ Ovo se odnosi na istočne Crkve koje potječu od starih patrijarhata Aleksandrije, Antiohije, Jeruzalema i, poglavito, Carigrada, ukoliko su one ostale podložne Crkvi bizantinskog carstva. Ovim Crkvama pripadaju pravoslavne Crkve Grčke, Bugarske, Jugoslavije, Rumunjske, Ukrajine, Georgije i druge. Prema druge Crkve — kao npr. sirska (jakobitska) Crkva, nestorijanska, armenska — nisu ovdje uključene, one su također nezavisno razvile materijalno istovjetnu ženidbenu formu, to jest onu pred svećenikom.

Prije nego prijeđemo na detalje, ograničit ćemo naše raspravljanje samo na jednu vrstu takvih slučajeva.

1. *Vjenčanje između pravoslavca i katoličkog partnera pred istočno-pravoslavnim svećenikom* sada je regulirano čl. 18 *Orientalium Ecclesiarum*, dekretom II vatikanskog sabora o Istočno-katoličkim Crkvama, po kojem je ustanovljeno da će se ženidba smatrati valjanom i da može postati i zakonita ako katolički biskup podijeli dispencu od ženidbene forme. Dekret je poprimio legalnu snagu 22. siječnja 1965.³ O takvim ženidbama ne mislimo ovdje raspravljati.

2. *Ženidbu pravoslavnog i katoličkog partnera pred katoličkim svećenikom* većina današnjih istočnopravoslavnih kanonista smatra nevaljanom. Opravdanje zato je kan. 72. izglasan na Trulanskoj sinodi (Carigrad 692) koji kaže da je ženidba između pravoslavca i heretičkog kršćanina nevaljana. Neke pravoslavne Crkve izričito isključuju katolike iz kategorije heretika, ali većina još nije donijela konačnu odluku.

Matija Šaruga išao je daleko u svojoj disertaciji *De notione et de dissolutione necnon de fine matrimonii in Ecclesia Orientali Serbica*⁴ i nastojao objasniti to pitanje za srpsku pravoslavnu Crkvu u Jugoslaviji, ali u tom nije uspio.

Nedavno je *Blagota Gardašević*, profesor patrijaršijske teološke škole u Beogradu, objasnio u novinama pitanje takvih ženidbi: »Ženidba je valjana i onda kad se pravoslavac ženi katolikinjom u Katoličkoj Crkvi i katolikinja kasnije prijeđe na pravoslavlje.«⁵ Drugim riječima, tako dugo dok se katolički partner ne priključi pravoslavnoj Crkvi ženidba je nevaljana. Odmah ćemo dodati da razlog zašto pravoslavlje nije jasnije razradilo to pitanje, leži u mogućnosti totalne rastave braka koju pravoslavne Crkve daju. Do sada je pravoslavni partner mogao prekinuti takvu ženidbu i iz nekih drugih razloga, jer nevaljanost koja proizlazi iz toga što se vjenčao pred katoličkim svećenikom, bit će od manje važnosti. Međutim, Katolička Crkva primjenjuje u takvim slučajevima vlastite dogmatske i kanonske principe te smatra mišljenje pravoslavnih teologa i kanonista u ovom slučaju — kad negiraju valjanost takve ženidbe — »neopravdanim« i zato nevažnim.

Ni takvo vjenčanje nije predmet naše diskusije.

3. *Vjenčanje istočnog pravoslavca s nekatoličkim kršćaninom, npr. protestantom ili starokatolikom pred pravoslavnim svećenikom*, katolici će smatrati valjanim. Ne može se isključiti da istočnopravoslavni bi-

³ Prema statističkim podacima objelodanjenima u *Der Christliche Osten* (1971, str. 43) o broju svećenika i vjernika u biskupijama srpske pravoslavne Crkve u Jugoslaviji broj je svećenika od 3000 u godini 1930. spao na 1371 godine 1970. za 7.375.675 vjernika. U nekim biskupijama, kao npr. u beogradskoj, na jednog svećenika dolazi petnaest tisuća vjernika.

⁴ VICTOR J. POSPISHIL, *Orientalium Ecclesiarum*. The Decree on the Eastern Catholic Churches of the II Vatican Council (New York, Fordham University 1965), str. 44.

⁵ Società Editrice Internazionale, Torino 1939.

⁶ *Die Gültigkeit der römisch-katholischen Sakramente bei den Orthodoxen, Taufe und Firmung*, Zweites Regensburger Ökumenisches Symposion, Ernst Ch. Sutner (izd.), Regensburg 1971, str. 125–140. Ovaj je članak izvještaj teološkog fakulteta u Beogradu sinodi srpske pravoslavne Crkve prigodom objelodanjivanja jednog intervjua biskupskog vikarija Danila katoličkim novinama *Glasu Koncila* (1969, 9. studeni) u kojemu je on zaniijekao valjanost katoličkih sakramenata.

skupi posjeduju potrebnu moć da daju dispencu od zapreke koja čini brak nevaljanim (kan. 72. Trulanske sinode ili specifične norme njihova vlastitog ženidbenog zakonika).

Srpska pravoslavna patrijaršija u Jugoslaviji, jedina pravoslavna Crkva s modernom kodifikacijom, među ostalim, i zakonom o ženidbi,⁶ pridržava dispencu biskupu (§ 13,8).

Katolički kanonisti koji bi nijekali takvu moć dispence nekatoličkim biskupima moraju znati da se i ovdje primjenjuju načela kan. 1014 C. I. C. naime da, kao i u slučaju drugih sakramentalnih vjenčanja, trebaju pretpostavljati stalne sumnje o valjanosti ženidbe. Ni takve ženidbe nisu predmet našeg sadašnjeg proučavanja.

4. *Vjenčanje sklopljeno između pravoslavnog partnera s nekrštenom osobom*, naravno, izvan pravoslavne Crkve, bit će uvijek nevaljano zbog razlike u kultu.⁷

Dvije zapreke, razlika u kultu i mješovita vjera, dugo se nisu razlikovale. Trulanski kan. 72. utvrdio je zapreku koja brak između pravoslavne i heretičke osobe čini nevaljanim. Veliki komentatorj 12. st. Balsamon i Zonaros misle da se hereticima imaju smatrati oni čije je krštenje nevaljano, pa su prema tome i nekršteni uključeni u taj kanon.⁸ Niti jedna istočnopravoslavna Crkva neće vjenčati pravoslavca s nekrštenom osobom, pa će se takva ženidba, sklopljena izvan pravoslavne Crkve, smatrati isto nevaljanom.

Niti o toj vrsti ženidbe nećemo raspravljati.

Treba li katolički svećenik donijeti odluku u vezi s prijašnjom ženidbom pravoslavca s nekrštenom osobom, on će najprije ustvrditi da je ženidba nevaljana jer nedostaje forma (o kojoj ćemo kasnije govoriti), a nevaljanost, koja proizlazi iz različitosti u kultu, kada je sekundarna.

5. *Vjenčanje između istočnopravoslavnog partnera i kršćanina bilo koje vrste: istočnog pravoslavca, protestanta, katolika, civilno sklopljeno ili pred vjerskim službenikom koji nije svećenik prema teološkim principima pravoslavne Crkve o svećeništvu*. Sadašnje naučavanje pravoslavnih teologa istovjetno je u toj točki s naučavanjem Katoličke Crkve i priznaje se da svećeništvo postoji samo u onim kršćanskim zajednicama koje su skrupulozno sačuvale apostolsko nasljedstvo kroz biskupe. To je vrsta ženidbe s kojom se katolički svećenici susreću kad pravoslavac ili njegov bivši partner želi sklopiti novi brak s katoličkim partnerom.

Upravo je to predmet našeg proučavanja.

Da li istočni pravoslavci imaju svoj vlastiti ženidbeni zakon?

Da bi se mogla odrediti valjanost ženidbe o kojoj se govori, treba najprije odlučiti koji se zakon ima primijeniti: zakon Katoličke Crkve,

⁶ Bračna Pravila Srpske Pravoslavne Crkve, promulgirana 9. lipnja 1933. (usp. ŠARUGA, nav. dj., str. 25).

⁷ A. COUSSA, *Epitome Praelectionum de jure Ecclesiastico*, vol. III. *De Matrimonio*, Rim 1950, str. 96–97; F. GALTIER, *La Mariage, discipline orientale et discipline occidental*, Beirut 1950, str. 132.

⁸ ŠARUGA, nav. dj., str. 55.

osobito istočnokatoličkog obreda, koji izjednačuje odgovarajuće pravoslavne zajednice, ili se može pretpostaviti da pravoslavci posjeduju potrebnu zakonodavnu vlast da stvore svoj vlastiti ženidbeni zakon?

1) *Zakon istočnokatoličkih Crkava i istočnopравoslavnih Crkava.* Sve do II vatikanskog sabora većina katoličkih kanonista iznosila je mišljenje da ženidbeni zakon istočnokatoličkih obreda obvezuje također i dotične nekatoličke osobe.

To se smatralo kao uputa, osobito nakon proglašenja *Crebrae Allatae*, kodifikacije ženidbenog zakona za istočnokatoličke Crkve.⁹ *F. Capello*¹⁰ i *Ph. Marotto*¹¹, koji su se specijalno bavili općim problemom, izjavili su da Katolička Crkva, dok određuje zakone koji se tiču javnog reda, izrazito želi njima obvezati i heretike i šizmatike. Odatle je proizišlo da će *Crebrae Allatae*, vezati npr. sirijsku Katoličku Crkvu kao i njenu nekatoličku stranu, sirijsku pretkalcedonsku, jakobitsku Crkvu.

Valjanost ženidbe pravoslavca sklopljene izvan njegove Crkve prosuditi će se zato prema kan. 90 *Crebrae Allatae* koji propisuje obaveznu ženidbenu formu samo za katolike.

Protestanti i istočni pravoslavci smatrali su se izuzetima, i zato takva ženidba nije bila nevaljana zbog pomanjkanja forme. Iz toga slijedi da se takvom pravoslavcu ili njegovoj bivšoj ženi ne može dozvoliti sklapanje novog braka s katoličkim partnerom.¹² Po uzoru na nove ideje II vat. sabora, kanonisti su ovo mišljenje odbili, i sada priznaju mogućnost da istočnopравoslavne Crkve mogu stvoriti svoj vlastiti ženidbeni zakon, barem u odnosu na formu, koji im daje neovisnost o zakonu istočnokatoličkih Crkava, o čemu ćemo raspravljati kasnije.

2) *Kanon 72. Trulanske sinode i ženidbe pravoslavaca.* Glasoviti istraživač istočnog kanonskog zakona *Akacius Coussa*, koji je umro 1962. kao kardinal pročelnik Sv. kongregacije za istočne Crkve, objavio je 1959. članak¹³ u kojem govori da je brak između »pravoslavca« i »heretičkih« kršćana nevaljan. To treba primijeniti i na brakove istočnih pravoslavaca s protestantima. On je pokazao da današnji orijentalni otpadnici, pravno govoreći, nisu heretici, i da je ta zapreka u pogledu njene poništavajuće sile običajem ili novim donošenjem zakona, ukinuta samo u odnosu na katoličke istočnjake. Iz toga proizlazi da, kad se istočni pravoslavac, kao što se to nerijetko događa u Sjevernoj Americi, oženi protestantskim partnerom pred civilnim vlastima ili protestantskim svećenikom, onda će ta ženidba biti valjana ukoliko se radi o formi, jer Coussa i drugi te pravoslavce izuzimaju od takve obavezne forme prema kan. 90. *Crebrae Allatae*, ali bit će nevaljana zbog zapreke o mješovitij vjeri prema kan. 72. Trulanske sinode. Ugled

⁹ Usp. VICTOR J. POSPISHIL, *Interritual Canon Problems in the United States and Canada*, Chesapeake City, 1955, str. 97—99; ISTI, *The Oriental Canon Law Codification: The Law on Marriage*, Chicago 1962, str. 135.

¹⁰ *Summa juris publici ecclesiastici*, Rim 1948, str. 263.

¹¹ *Institutiones juris canonici*, vol. 1. Rim 1921, str. 203.

¹² Slijedeći su pisci o tom problemu pisali: EMIL HERMAN, *Adnotationes ad motu proprio »Crebrae Allatae«*, *Periodica* 1949, str. 93—125; ISTI, *Quibus legibus subiciuntur dissidentes rituum orientalium*, *Il Diritto Ecclesiastico*, 62 (1951) 78—110 DANIEL FALTIN, *De legibus quibus baptizati a catholici ritui orientali adstripti tenentur*, *Apollinaris* 34(1962) 238—249 i, konačno, CLEMENS PUJOL, *Orientalia ab Ecclesia catholica seiuncti tenentur novo iure canonico a Pio XII promulgato?* *Orientalia Christiana Periodica* 32(1966), svezak I, 78—110.

¹³ *Animadversiones in Can. LXXII Trullanae Synodi*, *Apollinaris* 32(1959) 170—181.

kardinala Cousse bio je tako velik da je sveti Oficij prihvatio njegovo mišljenje i nastavio poništavati takve brakove, a u tom su ga slijedili brojni crkveni ženidbeni sudovi. Dok je ideja kardinala Cousse značila dobrodošlo i prikladno rješenje ograničenih ženidbenih slučajeva, ja sam 1965. istaknuo da je legalni kardinalov zaključak nepotpun.¹⁴ Uzmemo li legalno značenje termina »heretik« koje on danas ima,¹⁵ takvima se imaju smatrati istočni pravoslavci kao i protestanti. Ako pak uzmemo značenje koje je imao u vrijeme Trulanske sinode, onda su se istočni nekatolici smatrali »ortodoksnima« kao što bi se sada protestanti smatrali »ortodoksnima«, jer se termin »heretik« i »hereza« onda upotrebljavao za kristološke i trinitarne zablude, koje dijele pravoslavnu Crkvu od nestorijanaca, monofizita, monoteleta itd. Protestanti nemaju takvih trinitarnih zabluda. Također, oci na Trulanskoj sinodi nisu namjeravali učiniti nevaljanima ženidbe između takvih heretika. Prema tome, i pravoslavcu su, legalno definirano, heretici kao i protestanti, a na to Trulanska sinoda nije upućivala; ili, istočni su odmetnici bizantinskog obreda kao i protestanti ortodokсни, pa se onda kan. 72. Trulanske sinode ne odnosi niti na njih.

Sveti oficij nešto je modificirao svoje stanovište 1967. godine, kad je odredio da se slučajevi Trulanske sinode ne mogu rješavati administrativno, nego sudskim postupcima prvog stupnja.¹⁶ Zakonom od 22. svibnja 1969. Sveti je oficij proglasio nevaljanom ženidbu pravoslavaca s valjano krštenom protestantskom osobom, sklopljenu 1956. godine bez svećenika, koja se bazira na »kan. 72. Trulanske sinode koji još zadržava svoju snagu — quod adhuc suam vim retinet«.¹⁷

William W. Basset smatra tu odluku kao zadnju odluku Svetog oficija koja se temelji na kan. 72. Trulanske sinode i zaključuje da je od proljeća 1969. Sveti oficij promijenio svoje stajalište.¹⁸

Dok on ne pruži konkretan dokument za tu tvrdnju, može se reći da primjena kan. 72. nije nikada bila legalno opravdana i da nam je sada, po odlukama svete rimske Rote, pružena mnogo šira mogućnost za postizavanje istog cilja.

Svete rimske Rote (Chicago, Null. Matr.: Hatfield — Brown, Co-ram De Jorio) od 17. listopada 1968. slijedilo je moje dokazivanje i prihvatilo također tezu da su takve ženidbe nevaljane jer su kanonisti u međuvremenu došli do spoznaje da istočni pravoslavci mogu ustanoviti ženidbenu formu koja zahtijeva obaveznu intervenciju svećenika (usp. dolje).¹⁹ Iz toga slijedi da je poništenje kan. 72. Trulanske sinode nepotrebno. Ženidba istočnih pravoslavaca s nekim drugim partnerom a bez svećenika, proglašuje se nevažećom zbog pomanjkanja forme.

3. *Obavezna ženidbena forma za istočnog pravoslavca.* Kao što smo već spomenuli, kanonisti kao A. Coussa²⁰ i F. Galtier²¹ naučavali su da

¹⁴ *Orientalium Ecclesiarum*, nav. dj., str. 51—52. Usp. WILLIAM W. BASSET, *The impediment of Mixed Religion of the Synod of Trullo (AD 691)*, *The Jurist* 29(1969) 383—415.

¹⁵ C. I. C. can. 1325 § 2: »Onaj koji je kršten, premda zadržava kršćansko ime, a niječe bilo koju istinu koju treba vjerovati kao od Boga objavljenu ili u nju sumnja, je heretik...«

¹⁶ Pismo apostolskog delegata Sjedinjenih Država u siječnju 1967. Usp. WILLIAM W. BASSET, *The Impediment*, nav. dj., str. 387.

¹⁷ Prot. No. 2911/59. Usp. W. U. BASSET, *The impediment*, nav. dj., 387, bilješka 13.

¹⁸ *Trullan Impediment and Oriental Form of Marriage*, *The Jurist* 31(1971) 404.

¹⁹ Objelodanjeno u *Ephemerides Juris Canonici* 25(1969) 147—162.

²⁰ *De matrimonio*, nav. dj., str. 26.

katolički crkveni autoriteti, kao npr. biskupi, mogu vezati svojim zakonima i istočnjačke otpadnike koji žive na teritoriju njihovih dijeceza. Tako se stvarno i držalo, a izuzetak od takvog zakona morao se jasno razložiti, kao u *Crebrae Allatae* u vezi sa ženidbenom formom (kan. 90).

II vatikanski sabor doveo je to priznanje istočnopravoslavnih Crkava kao autentičnih dijelova jedne univerzalne Crkve. Strukture unutar Crkve koje su legalno kvalificirane barem kao primaoci zakona, mogu i same stvoriti zakone na temelju legalnog običaja (kan. 26 C. I. C.). Tako su istočne pravoslavne zajednice mogle stvoriti vlastitu obaveznu ženidbenu formu, a to su zapravo i učinile vrlo rano u svojoj povijesti.²¹

Dekret o Ekumenizmu (n. 16) izrazio je isti princip, naime »da istočne Crkve... imaju pravo (facultatem) upravljati se prema vlastitim zakonima...«

Već je *Emil Herman* priznao mogućnost da pravoslavci mogu — prema katoličkim principima — stvoriti novi zakon, barem prema običaju, ili poništiti stari zakon.²²

I. A. Abbo također je prihvatio to mišljenje.²⁴

Clemens Pujol posvetio je specijalnu studiju zakona uvedenog ili poništenog običajem.²⁵ On je najprije istaknuo da se termin »cristifideles«, koji se upotrebljavao u *Crebrae Allatae* i u drugim dokumentima istočne kanonske zakonske kodifikacije, odnosi samo na katolike,²⁶ i prema tome ostavlja nekatoličke istočnjake izvan područja djelovanja tih dekreta. To se naučavanje sada može smatrati kao čvrsto i definitivno uglavljeno. Sveta rimska Rota slijedila ga je u nekoliko slučajeva: *Coram De Jorio* (Chicago), 17. listopada 1968; *Coram Abbo* (Chicago, Ucrainorum), 4. lipnja 1969²⁷; *Coram Bojan* (Clevelandensi), 17. prosinca 1969; *Coram Abbo* (Clevelandensi), 5. veljače 1970.²⁸

Takvo povećanje broja sklopljenih brakova bez pravog svećenika kod istočnih pravoslavaca može naći opravdanje u Katoličkoj Crkvi, kad nakon rastave takav pravoslavac ili njegova bivša supruga žele sklopiti novi brak s katolikom.

Postupak za proglašenje prvog braka nevažećim opisan je u motu-propriu od 28. ožujka 1971, kojim su dane nove norme za brz postupak ženidbenih slučajeva kod katoličkih sudova:

»X. Kad postoji dokaz iz sigurnog i autentičnog dokumenta, koji nije podvrgnut nikakvoj kontradikciji ili izuzetku, da zapreka koja čini brak nevaljanim postoji, i kad je isto tako sigurno i jasno da nije

²¹ *Le mariage*, nav. dj., str. 56.

²² P. TOCANEL, *De Novella 89 Leonis Philosophi Canonizatione*, Apollinaris 42(1969) 21—36, dokazuje opstojnost takve ženidbene forme u 6. stoljeću. EMIL HERMAN, *De benedictione nuptiali quid statuerit ius byzantinum sive ecclesiasticum sive civile*, *Orientalia Christiana Periodica* 1938, str. 189—234, pokazao je da se ova liturgijska forma nije uvijek zahtijevala ili se pak nije primjenjivala na sve vrste vjernika s istom obvezničkom silom. Odatle slijedi da je ne možemo smatrati obaveznom kao što to smatra katolički kanonski zakon.

²³ *Quibus legibus*, etc., nav. dj., str. 105.

²⁴ *De impedimentis mixtae religionis canone 72 Trullanae Synodi sancito atque de forma a Graecis orthodoxis servanda in matrimonio ineundo*, *Periodica* 58(1969) 607—608.

²⁵ *La consuetudine degli orientali separati*, *Orientalia Christiana Periodica* 37(1971) 135—159.

²⁶ *Trullan impediment and Oriental Form of Marriage*, nav. dj., str. 397.

²⁷ Objelodanjeno u *Periodica* 58(1969) 595—612.

²⁸ Objelodanilo WILLIAM W. BASSET u *Jurist* 37(1971) 393—405. U ovoj sudskoj odluci postoji jedna pogreška u dokazivanju. Suci su pobrkali pravoslavnu sirsku Crkvu bizantinskog obreda, nekatoličke melkite koji se zovu antiohijska pravoslavna Crkva i sirska Crkva sa sirskim Jakobitima, pretkalcedonskom i monofizitskom Crkvom. Stoga su navodi Bar—Hebraeus biskupa Hinda, nadbiskupa Mansouratija i drugih ivan konteksta, jer je krštenje bilo podijeljeno u sirskoj pravoslavnoj (= ortodokskoj) Crkvi (bizantinskog obreda). Međutim, budući da je obavezna forma ženidbena siro-jakobitske Crkve ista, odluka nije nevaljana.

dana dispenza od tih zabrana, u tim se slučajevima formalnosti koje se nalaze u zakonu mogu ispustiti, i ordinarij, nakon što su stranke sazvane i branilac veze posredovao, može poništiti brak.

XI. S istim propisima i na isti način kao u br. X ordinarij može proglasiti brak nevaljanim i onda ako je sklopljen pod izgovorom pomanjkanja prapisane kanonske forme ili...«

Takav postupak zahtijeva samo jednog službenog suca koji će skupiti sve dokumente, i u slučaju da prihvaća dokaz kao dovoljan, zahtijet će branioca veze da pregleda slučaj.

Treba posvetiti pažnju pitanju nije li ženidba, neovisno sklopljena izvan bilo koje pravoslavne Crkve, konvalidirana kasnijim religioznim činom u pravoslavnoj Crkvi.

Dokaz će se kasnije sastojati samo u očitovanju zakletve stranaka o kojima se radi, ili možda svjedočanstva nekih svjedoka.

Molba za katolički obred drugog vjenčanja napraviti će se obično u okolnostima u kojima civilno vjenčanje nema vrijednosti ili je već bilo sklopljeno.

Želja katoličkog partnera da primi blagoslov Crkve tako je ubrzana čistim vjerskim motivima. Molitelji pak moraju biti svjesni da neće primiti blagoslov ako pristupe obredu katoličke ženidbe iz lažnih motiva. Njihovo svjedočanstvo, koje su dali pod zakletvom, mora biti vjerodostojno i oni se tada ne trebaju uznemirivati formalističkim pitanjima zbog nečega što se uostalom nikad nije dogodilo.